

ارزیابی نقش زنان روستایی در صنایع دستی و ارتقاء توسعه‌ی پایدار روستایی (مطالعه‌ی موردی جوادآباد ورامین)

نصراله فلاح تبار^۱

دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، واحد یادگار امام خمینی (ره)، شهرری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۰/۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۶/۱۵

چکیده

امروزه اهمیت نقش زنان در توسعه، چه در جهان و چه در ایران برکسی پوشیده نیست و نزدیک به نیم قرن است که اثرگذاری زنان در برنامه‌ها و طرح‌های توسعه و توسعه‌ی پایدار در سطح جهان مورد توجه قرار گرفته و موضوع‌های مختلفی نیز در این باره به رشته‌ی تحریر درآمده است. در همین زمینه اکثر نهادها، سازمان‌ها، وزارتخانه‌ها و مؤسسه‌های غیر دولتی برنامه‌ها و طرح‌های زیادی به منظور مشارکت زنان در برنامه‌های شهری و روستایی مورد عنایت قرار داده‌اند. پر واضح است که زنان روستایی، به عنوان بخش قابل توجهی از جامعه، نقش بسیار مؤثر و سهم بسزایی در تولید محصولات کشاورزی، صنایع دستی روستایی و خدمات و در واقع، توسعه‌ی روستایی دارند. تحقیقات انجام شده نشان از این دارد که اشتغال بخشی از زنان روستایی دهستان جوادآباد در صنایع دستی، موجب توسعه‌ی پایدار روستایی دهستان جوادآباد ورامین گردیده و نیز صنایع دستی در دهستان مورد نظر نقش مهمی را در اقتصاد شهرستان ورامین بر عهده دارد. یافته‌های تحقیق حاکی است که در مقایسه‌ی علی بین زنان شاغل و زنان غیر شاغل روستای جوادآباد ورامین و نیز استفاده از فرمول کوکران و تعداد ۱۳۰ نفر زن به عنوان نمونه و استفاده از آماره‌ی تی استیودنت، نقش زنان روستایی در ارتقاء توسعه‌ی پایدار روستایی با بهره‌گیری هرچه بیشتر از صنایع دستی، بسیار ارزنده و تأثیرگذار است و صنایع دستی دهستان مذکور نیز نقش حائز اهمیتی در اقتصاد شهرستان ورامین دارد. از طرفی، نتایج به دست آمده از پژوهش نیز تأییدی بر این موارد می‌باشد.

واژگان کلیدی: روستا، نقش زنان روستایی، توسعه‌ی پایدار، صنایع دستی روستایی، دهستان جوادآباد.

مقدمه

امروزه ایجاد و توسعه‌ی تشکل‌های زنان روستایی در زمینه‌های گوناگون از جمله صنایع دستی راهکاری مناسب برای اعتلا و رشد اقتصادی و اجتماعی آنان است. تشکل‌های زنان روستایی، علاوه بر بهبود شرایط اقتصادی خانوار روستایی و ارتقای سطح درآمد آنان، می‌تواند در برقراری عدالت اجتماعی و افزایش مشارکت اجتماعی زنان و نیز در بهبود بخشی خدمات در جامعه مؤثر باشد. با توجه به اهمیت موضوع مشارکت زنان و بهره‌گیری از توانایی آنان، ضروری است تا طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌های هدفمندی در این زمینه صورت پذیرد. به دین تردید برنامه‌ریزی برای توسعه‌ی پایدار روستایی با بهره‌گیری از صنایع دستی و گسترش تشکل‌های خاص زنان روستایی می‌تواند گامی مفید و مؤثری برای افزایش حضور و مشارکت زنان در صحنه‌های مختلف و بهبود جایگاه و حقوق زنان باشد.

توسعه‌ی پایدار روستایی به عنوان یک فرایند تغییرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در محیط روستا، شامل: بهبود بازدهی و افزایش اشتغال و درآمد روستاییان، تأمین حداقل قابل قبول سطح تغذیه، مسکن، آموزش و پرورش و بهداشت می‌باشد. اگر چه روستا و زندگی روستایی با فعالیت‌های کشاورزی عجین شده و کشاورزی نقش اصلی را در فعالیت‌های توسعه روستایی دارد، اما در سه دهه‌ی گذشته نقش فعالیت‌های اشتغال‌زا موسوم به فعالیت‌های خارج از مزرعه از جمله صنایع دستی به عنوان فرصت‌های تکمیلی اشتغال تولید و افزایش درآمد خانوارهای روستایی مورد توجه سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان توسعه قرار گرفته است.

یکی از ویژگی‌های بارز الگوهای توسعه‌ای که در عمل در اکثر کشورهای در حال توسعه صورت پذیرفته است، سرعت فاحش توسعه یافتن مناطق شهری نسبت به مناطق روستایی است، به طوری که نه تنها در مناطق روستایی فاصله‌ای چشمگیر در زمینه‌ی سرمایه‌گذاری و تولید به چشم می‌خورد، بلکه از حیث مسائل فرهنگی و اجتماعی نظیر آموزش، سلامتی و امنیت اجتماعی که همه جزء پیش شرط‌های توسعه‌ی انسانی هستند نیز دارای عقب ماندگی‌های فاحشی نسبت به مناطق شهری می‌باشند. این وضعیت مهاجرت‌های بی رویه روستا- شهری را به دنبال داشته است که خود مقدمه‌ای برای مشکلات فراگیر اجتماعی و اقتصادی به ویژه در مراکز شهری بوده و می‌باشد است.

بنابراین، رویکرد نظری و بررسی کمی بر توسعه‌ی پایدار روستایی مبتنی بر صنایع دستی و گسترش صنایع روستایی همانند دهستان جوادآباد، علاوه بر جلوگیری از مهاجرت بی رویه‌ی روستاییان به شهرها باعث توسعه‌ی کشاورزی از طریق افزایش درآمد شاغلین این بخش، افزایش خدمات مورد نیاز آنها، متنوع کردن فعالیت‌های غیر کشاورزی جهت جذب نیروهای انسانی بخش کشاورزی بر اساس اهداف عمده می‌باشد. مدیریت صحیح مسئولان در روستاها و دهستان‌ها برای رفع فقر شدید مناطق روستایی، ارتقای سطح و کیفیت زندگی روستاییان، ایجاد اشتغال و افزایش بهره‌وری آنان، بهره‌گیری از توانمندی‌های روستایی به خصوص صنایع دستی محلی که زنان روستایی را به اشتغال و می‌دارد، می‌تواند عامل مهمی در توسعه‌ی پایدار روستایی از جمله دهستان جواد آباد ورامین باشد.

با عنایت به این که حضور زنان روستایی در جامعه و در مدیریت‌های گوناگون عامل مؤثری در توسعه‌ی پایدار روستایی محسوب می‌گردد، مسأله‌ی تحقیق این گونه مطرح می‌گردد که نقش و اشتغال زنان روستایی در بخش صنایع دستی چه تأثیری بر توسعه‌ی پایدار روستایی از جمله دهستان جوادآباد دارد و چه تأثیری بر اقتصاد شهرستان ورامین می‌گذارد؟

هدف این تحقیق، بررسی نقاط قوت و ضعف، توانمندی‌های صنایع دستی، میزان درآمد زنان روستایی و تعداد زنان شاغل در صنایع دستی و موانع و مشکلات توسعه‌ی پایدار در دهستان جوادآباد ورامین و سرانجام ارائه‌ی راهکارهای مناسب می‌باشد. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و با هدف کاربردی است و ضمن بهره‌گیری از مطالعه‌ی کتابخانه‌ای از روش میدانی، مصاحبه و پرسشنامه بهره‌گیری شده است.

روش تحقیق این پژوهش توصیفی-تحلیلی و با هدف کاربردی است. از طرفی، چون روستاهای میهن اسلامی دارای سابقه‌ی دیرینه‌اند و همچنین، نقش زنان در تولید صنایع دستی روستایی و نیز در توسعه‌ی پایدار روستایی ریشه در گذشته دارد، از روش تاریخی هم بهره‌برداری شده است تا تحقیق در توسعه‌ی دانش کاربردی در زمینه صنایع دستی و توسعه‌ی پایدار روستایی به منصفه‌ی ظهور برسد. همچنین، از روش اسنادی و کتابخانه‌ای در قالب فیش برداری از متون و از روش مطالعات میدانی در قالب مشاهده، مصاحبه و پرسشنامه و... استفاده شده است. بهره‌گیری از فرمول کوکران و تعداد قابل توجهی از زنان به عنوان نمونه و استفاده از آماره‌ی تی استیودنت، نقش زنان روستایی را در ارتقاء سطح رفاه و آسایش روستاییان به خوبی تبیین می‌سازد.

قلمرو جغرافیایی

شهرستان ورامین در ۴۰ کیلومتری جنوب شرقی تهران و در حاشیه شمال غربی کویر مرکزی و در طول جغرافیایی ۵۱ درجه و ۴۰ دقیقه و عرض جغرافیایی ۳۵ درجه و ۳۰ دقیقه و در ارتفاع تقریبی ۱۰۰۰ متر از سطح دریا واقع شده است. دشت ورامین از نظر تقسیمات کشوری بخش‌هایی از شهرستان ورامین، ری و پاکدشت را شامل می‌شود. مساحت شهرستان ورامین ۱۷۸۰۰ هکتار و وسعت حوزه شهری ورامین ۲۰۴۰۰ هکتار است. این ناحیه از سمت شمال به شهرستان پاکدشت از غرب به شهرستان ری و فشافویه از جنوب و جنوب غربی به استان قم و از شرق و جنوب شرق به استان سمنان محدود می‌گردد. شهرستان ورامین دارای ۴ شهر، ۴ بخش، ۸ دهستان و ۵۷ آبادی دارای سکنه می‌باشد. ارتفاع دشت ورامین در بخش شمالی آن ۱۰۰۰ متر از سطح دریاست که با شیب ملایم به طرف کویر و در سمت جنوب تدریجاً از ارتفاع آن کاسته شده و در انتهای دشت ارتفاع به ۸۰۰ متر می‌رسد. شیب دشت نیز از شمال به جنوب کاهش یافته و تقریباً ملایم می‌گردد (Shirdel, 2013, 76-87). میزان بارندگی سالیانه در ایستگاه ورامین ۲۱۸ میلیمتر و دارای ۷۶ روز یخبندان در سال می‌باشد.

جمعیت ساکن در شهرستان ورامین شامل دو قشر بومی و مهاجر هستند. جمعیت بومی ورامین دارای سابقه طولانی سکونت در منطقه‌اند. براساس نتایج آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ شهرستان ورامین دارای ۴۶۸۳۴۹ نفر جمعیت بوده است.

شهر ورامین به دلیل نزدیکی به تهران، داشتن اقتصاد کشاورزی، انتقال صنایع از شهر تهران به این منطقه، بالا بودن هزینه‌های زندگی، تورم در شهر تهران، نیاز تازه واردین به اشتغال و مسکن و ... طی دهه‌های اخیر پذیرای خیل عظیمی از مهاجران می‌باشد. شرایط اقتصادی ورامین حول محور، خدمات صنعتی و کشاورزی، شکل گرفته است. در گذشته نقش شهر بیشتر کشاورزی بوده، اما امروزه، کشاورزی در رده‌ی پایین قرار گرفته (خدمات ۴۵٪، صنعت ۴۰٪، کشاورزی ۱۵٪) که براساس آمار سال ۱۳۸۰ برآورده شده است. از طرفی، بیشترین محصولات کشاورزی آن گندم، صیفی جات، جو و علوفه برای دامداری و ... می‌باشد. همچنین، معادن زیاد از جمله: سنگ استرانسیوم، سولفات دوسود (شوره)، باریت و گچ که این مواد معدنی و نیز فراورده‌های کشاورزی و دام زنده، همگی حائز اهمیت‌اند. اهالی بخش جواد آباد نیز به امر کشاورزی، دامداری، صنعت و صنایع دستی از قبیل: گلیم بافی، قالی بافی، قالیچه بافی اشتغال دارند و از جهت تولید گوشت سفید و قرمز و غلات و ... در وضعیت مطلوبی قرار دارند.

نقشه‌ی شماری (۱): نقشه شهرستان ورامین

Source: <http://www.Google.com>, And author changes - scale= 1:1, 500000

نقشه‌ی شماره‌ی (۲): نقشه بخش جواد آباد شهرستان ورامین

Source: <http://www.Google.com>, And author changes- scale= 1:1, 500000

مبانی نظری

روستا در منابع مختلف دارای تعاریف گوناگونی است، از جمله: روستا عمدتاً یک واحد همگن طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و کالبدی است که از یک مرکز جمعیت و محل کار و سکونت (اعم از متمرکز، پیوسته و یا پراکنده) با حوزه و قلمرو معین ثبتي و یا عرفی تشکیل می‌شود و اکثریت ساکنان شاغل دائمی آن به طور مستقیم و یا غیر مستقیم به یکی از فعالیت‌های اصلی زراعی، باغداری، دامداری، صیادی، صنایع روستایی و یا ترکیبی از این فعالیت‌ها اشتغال دارند و از آن ارتزاق می‌نمایند و پیوند فرهنگی و اجتماعی عمیقی ما بین جامعه آن برقرار است (Motiee Langeroodi, 2003, 31).

جاذبه‌های شهری در مقابل دافعه‌های روستایی، موجب تشدید روند مهاجرت روستا شهری در ایران و در نتیجه شکل‌گیری مناطق حاشیه و اسکان غیررسمی شده است (Naghdi, 2003, 41). تفاوت بین زن و مرد و دیدگاه‌های پدرسالارانه، نه تنها در شهرسازی بلکه در بسیاری از موارد موجب شده تا زنان حقوق خود را انکار کنند، این درحالی است که نقش کلیدی آنها در عرصه‌های مختلف بروز یافته است (Mohammadi and Roosta, 2008, 57).

ویل دورانت، احکام قرآن مجید را اساس تعالی زن دانسته و می‌نویسد «رسم زنده به گور کردن دختران با فرمان قرآن از میان برداشته شد و زن و مرد از لحاظ تشریفات قضایی و استقلال مالی برابر شدند... این انقلاب، فرهنگ جاهلی را که در آن، زن چون اثاث منزل به پسر می‌رسید، باطل کرد» (Rajabi, 2000, 214).

هدف تساوی حقوق زنان که شامل حق طلاق، حق سرپرستی کودک، حق گرفتن وام، حق رأی و سایر حقوق مدنی می‌شد، به عنوان پایه و اساس اولیه مورد قبول همگان قرار گرفت (The role of Women in Development, 1997, 96). لازمه‌ی اجرای سیاستها به شمار آوردن زنان در این فرایند می‌باشد (Scott, 1980). منشور سازمان ملل متحد، در زمینه‌ی حقوق زن، پس از تلاش‌هایی چند سرانجام مجمع عمومی کنوانسیون، رفع هرگونه تبعیض علیه زنان را تصویب کرد (Ghasemi, 2005, 2). برنامه‌های توسعه مبتنی بر رویکرد زن در توسعه، بر اعطای امتیازاتی به زنان و دریافت سهمی از منافع به دست آمده تأکید دارد و حتی این بحث را تا حد ساختن دنیایی برای زنان در کنار دنیای مردان و سیاستگذاری‌های لازم، در این جهت پیش می‌برد (Women in Development, 2006, 2-17/3). به مرور تلاش‌های بین‌المللی برای رفع تبعیض جنسیتی علیه زنان، ابعاد گسترده‌تری یافت، تا این که در سال ۱۹۷۲ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، سال ۱۹۷۵ را تحت عنوان «سال بین‌المللی زن» نام‌گذاری کرد (Aliabadi, 2006, 1-2/17).

به طور کلی، روستا واحدی جغرافیایی است که در آن پدیده‌های اجتماعی و طبیعی به طور چشمگیری درهم آمیخته‌اند، این درهم آمیختگی، از ویژگی‌های مهم روستا و شاخص عمده‌ای برای تمیز شهر از روستاست (Mahdavi, 1998, 4). تحقیقات نشان می‌دهد که سابقه‌ی طرح‌ها و برنامه‌ها به گذشته‌های دور بر می‌گردد. در اصل، برنامه یک چار چوب روشمند پیشنهادی است که چگونگی انتقال از یک مرحله به مرحله‌ی دیگر را مشخص می‌سازد. این چار چوب، نحوه‌ی حرکت از وضع موجود به سوی دست‌یابی به یک یا چند هدف عینی یا آرمانی را در بر می‌گیرد (Shie, 2008, 109). برنامه‌ریزی توسعه، فرایندی در هم پیچیده است که شامل گردآوری اطلاعات، منظم نمودن مسائل و حل آنهاست. البته با این شرط که ملاحظات اقتصادی، برنامه‌ریزی توسعه، فرایندی در هم پیچیده است که شامل گردآوری اطلاعات، منظم نمودن مسائل و حل آنهاست. البته با این شرط که ملاحظات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی را پیش چشم داشته باشد (Asayesh and Fallah Tabar, 2013, 104).

توسعه‌ی روستایی، جزئی از برنامه‌های توسعه‌ی هر کشور است که برای دگرگون‌سازی ساخت اجتماعی - اقتصادی جامعه روستایی به کار می‌روند. از سوی دیگر، توسعه‌ی روستایی را می‌توان عاملی در بهبود شرایط زندگی افراد متعلق به قشر کم درآمد ساکن روستا و خودکفاسازی آنان در روند توسعه کلان کشور دانست (Azkia, 2002, 76). همچنین، توسعه‌ی پایدار روستایی عبارت از وحدت میان ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی به منظور بالا بردن سطح معیشت و رفاه مردم روستایی است که صنایع دستی روستایی می‌تواند فرصت خوبی را پدیدار سازد و نرخ بیکاری را کاهش دهد. مایکل تودارو، برای اشتغال استراتژی‌های جامع‌تری تدوین کرده و راه حل نهایی مسأله بیکاری شهری را، بهبود محیط روستایی می‌داند و مطرح می‌سازد که ریشه‌ی تمامی مشکلات و مسائل عقب ماندگی مثل فقر گسترده، نابرابری در حال رشد، رشد سریع جمعیت و بیکاری فزاینده، در مناطق روستایی قرار دارد (Todaro, 1987, 255).

توسعه‌ی پایدار روستایی جنبه‌های گوناگونی چون ساختار و روابط محیطی - اکولوژیک، ساختار و روابط کالبدی - فضایی، ساختار و روابط اجتماعی فرهنگی و ساختار و روابط اقتصادی را شامل می‌شود

ولی زمینه‌سازی‌های ساختاری نظیر سیاستگذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، تخصیص اعتبارات و مانند آن می‌تواند به کارکرد صحیح این فرآیند بیانجامد (Papeli Yazdi and Ebtahimi, 2008). توسعه‌ی پایدار توسعه‌ای است که بتواند نیازهای کنونی بشر را تأمین کند، به دون آن که توان‌های محیطی و زیستی نسل‌های آینده را در تأمین نیازهایشان به مخاطره اندازد. هدف اصلی توسعه پایدار، تأمین نیازهای اساسی، بهبود و ارتقا سطح زندگی برای همه، حفظ و اداره بهتر اکوسیستم‌ها و آینده‌ای امن‌تر و سعادت‌مندانه‌تر است.

توسعه روستایی را می‌توان عاملی در بهبود شرایط زندگی افراد متعلق به قشر کم درآمد ساکن روستا و خودکفاسازی آنان در روند توسعه‌ی کلان کشور دانست. از طرفی، می‌دانیم که هدف تحقیق کاربردی بهبود محصول یا فرایند یعنی آزمون مفاهیم نظری در موقعیت‌های مسائل واقعی است (Baylis, John, 2004, 40)، که در اینجا صنایع دستی روستایی و اشتغال زنان و وصول به توسعه‌ی پایدار روستایی مبحثی حائز اهمیت است.

صنایع دستی به مجموعه‌ای از هنرها و صنایع اطلاق می‌شود که به طور عمده با استفاده از مواد اولیه بومی و انجام قسمتی از مراحل اساسی تولید به کمک دست و ابزار دستی محصولاتی ساخته می‌شود که در هر واحد آن ذوق هنری و خلاقیت فکری صنعتگر و سازنده به نحوی تجلی یافته و همین عامل، وجه تمایز اصلی این گونه محصولات از مصنوعات مشابه ماشینی و کارخانه‌ای می‌باشد. در اکثر نواحی روستایی کشور، زنان به کارهای دستی چون گلیم بافی، حصیربافی، سوزن دوزی یا صنایع دستی بومی هر منطقه می‌پردازند که فروش آنها درآمدی قابل توجه برای جامعه میزبان به ارمغان می‌آورد. امروزه نقش زنان در بسیاری از مشاغل میهن اسلامی ما بسیار مهم است، به ویژه در مشاغل ظریف و زمانبر و حساس از جمله صنایع دستی روستایی که این نقش در مورد زنان به خوبی آشکار می‌باشد و اصولاً هر جامعه‌ای که مردان و زنان در اقتصاد آن عملکردی سیاسی دارند، جامعه خود به خود به سوی توسعه و توسعه پایدار سوق داده می‌شود. زنان روستایی کشور ما در زمینه‌ی صنایع دستی گوناگون از جمله قالی بافی، منجوق دوزی، زری دوزی، آینه دوزی و غیره عملکردی مطلوب دارند و در واقع نقش مهمی را در اقتصاد کشور عهده دار می‌باشند.

نتایج

جامعه آماری پژوهش حاضر به علت مقایسه‌ای - علی بودن روش تحقیق از دو جامعه تشکیل شده است: زنان شاغل در صنایع دستی که مقصود کلیه‌ی زنان بالای ۱۲ سال که در حال حاضر در دهستان جواد آباد ورامین در صنایع دستی مشغول به فعالیت هستند و حداقل هفته‌ای دو روز به این کار مبادرت می‌ورزند و درآمدی کسب می‌نمایند می‌باشند. همچنین، زنان غیر شاغل که شامل زنان بالای ۱۲ سال است و خانه دار بوده و درآمدی کسب نمی‌نمایند.

روش نمونه‌گیری و حجم نمونه: در روش نمونه‌گیری پژوهش از چند روش نمونه‌گیری به صورت همزمان استفاده گردید.

الف) زنان شاغل در صنایع دستی: برای انتخاب زنان شاغل در صنایع دستی، ابتداء دهستان مذکور به چهار قسمت شمال، جنوب، غرب و شرق تقسیم شد که در واقع از شیوه‌ی نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده گردید. سپس از میان هر یک از خوشه‌ها (قسمت‌های چهارگانه‌ی شمال، جنوب، غرب و شرق) به تعداد مساوی براساس حجم نمونه، با شیوه‌ی کاملاً تصادفی و انتخاب تصادفی، وضعیت نمونه‌ها مشخص گردید.

ب) زنان غیر شاغل: برای انتخاب نمونه با در نظر گرفتن مؤلفه‌های مکان سکونت و سایر مقوله‌های اجتماعی که در واقع یکی از معرفه‌های مهم پایگاه اجتماعی می‌باشد، دهستان جواد آباد را به چهار قسمت تقسیم که در واقع از نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده گردید. سرانجام برای دادن شانس مساوی به افراد خوشه‌ها، از روش تصادفی ساده استفاده گردید. در ضمن، برای تعیین حجم نونه از فرمول کوکران استفاده شد:

$$\frac{Nt^2 s^2}{Nd^2 + t^2 s^2}$$

N = ۳۷۳۰ نفر: تعداد جامعه آماری

T = ۱/۹۶

d = ۰/۰۴ = سطح اطمینان

S = واریانس موضوع مورد مطالعه

n = ۱۲۸ حجم نمونه

کل حجم نمونه ۱۲۸ نفر می‌باشد که به علت بی پاسخی و بدپاسخی احتمالی تعداد ۱۳۰ نفر از زنان شاغل در صنایع دستی مورد مطالعه قرار گرفتند. به همین تعداد نیز زنان غیر شاغل به عنوان گروه شاهد مورد ارزیابی واقع شدند. در ادامه مقیاس لیکرت و ویژگی‌های فنی ابزار اندازه‌گیری مورد نظر قرار گرفت و به جهت وجود گروه‌های جمعیتی در آزمون و سنجش فرضیات تحقیق از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. نتیجه‌گیری و استنتاجات آماری نشان می‌دهد که چنانچه سطح معناداری به دست آمده، کوچک‌تر یا مساوی با ۰/۰۵ باشد، فرض صفر H0 رد شده و فرض تحقیق H1 مبنی بر وجود تفاوت بین دو وضعیت مورد تأیید واقع می‌شود.

برای بررسی وجود یا عدم وجود رابطه و میزان همبستگی متغیرهای ترتیبی از آزمون تی استیودنت، تحلیل واریانس یک طرفه و خی دو و سامرز و گاما استفاده شده است. بنابراین، برای رسیدن به توسعه‌ی روستایی، خصوصاً توسعه‌ی پایدار روستایی توجه به تعاریف و اهداف توسعه و همچنین، به کارگیری استراتژی‌هایی که برای توسعه‌ی روستایی در ایران در نظر گرفته شده، ضروری است.

از طرفی، صنایع دستی از نظر مواد اولیه یا شیوه ساخت گوناگون می‌باشند. طبقه بندی انجام شده توسط کارشناسان سازمان صنایع دستی ایران که به طور عمده بر مبنای روش و تکنیک ساخت این گونه محصولات به عمل آمده است، عبارتند از:

تصویر شماره ۱ (۱): گلیم بافی از صنایع دستی جوادآباد

Source: Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism Organization of Iran, 2016

- ۱- بافته‌های داری: محصولاتی که به کمک دارهای افقی یا عمودی مستقر در زمین در زمان بافت، تولید می‌شود، بافته‌های داری محسوب می‌گردند، مثل: قالی، گلیم، زیلو و نظایر آن.
- ۲- دستبافی: (نساجی سنتی): فراورده‌هایی که به کمک دستگاه‌های ساده و سنتی بافندگی (دستگاه ویژه‌ی بافت جاجیم، دستگاه دووردی، دستگاه چهاروردی و ژاکار دستی) تولید می‌گردد، دستبافی محسوب می‌شود، نظیر: جاجیم، زری، ترمه، شال و
- ۳- بافتنی: انواع مصنوعاتی که با کمک میل، قلاب و نظیر آن و با الیاف طبیعی تولید می‌شود، جزء بافتنی‌ها به حساب می‌آید نظیر: دستکش، جوراب، کلاه، شال گردن و
- ۴- روکاری (رودوزی): کلیه‌ی مصنوعاتی که از طریق دوختن نقوش سنتی بر روی پارچه‌های به دون نقش و یا کشیدن قسمتی از نخ‌های تار و پود به وجود می‌آید، در گروه «رودوزی» و یا «روکاری» جای دارد. نظیر: سوزن دوزی، قلاب دوزی، ملیله دوزی، خوس دوزی، گلابتون دوزی، پته دوزی و
- ۵- چاپ‌های سنتی: کلیه‌ی پارچه‌هایی که به وسیله قلم مو، مهر و نظایر آن رنگ آمیزی شده و نقش می‌پذیرد، جزء چاپ‌های سنتی به حساب می‌آید مانند: چاپ قلمکار و چاپ کلاجه ای (باتیک).
- ۶- نمدمالی: انواع مصنوعاتی که بر اثر درگیری و متراکم نمودن پشم و کرک در شرایط فنی مناسب از طریق ورز دادن تهیه می‌شوند، جزء گروه نمدمالی می‌باشند. نظیر: کلاه نمدی، پالتوی نمدی، نمد زیرانداز و نمد پادری.
- ۷- سفالگری و سرامیک سازی: به محصولاتی که با استفاده از گِل رُس و گِل حاصله از سنگ کوارتز و خاک کائولن و به کمک دست و چرخ سفالگری ساخته و سپس پخته می‌شود، سفال و سرامیک اطلاق می‌شود.

تصویر شماره‌ی (۲): سفالگری در ایران

Source: Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism Organization of Iran, 2016

۸- شیشه‌گری: محصولاتی را که از طریق شکل دادن مواد معدنی ذوب شده نظیر: سیلیس و خرده شیشه که با ترکیبی از این دو و با استفاده از روش دمیدن توسط لوله‌ی مخصوص و با به کارگیری ابزار دستی شامل انبر، قیچی و غیره حاصل می‌شود، شیشه‌ی دست ساز می‌نامند و با نقاشی و تراش تزئین می‌گردد.

۹- تولید فراورده‌های پوست و چرم: محصولاتی که با استفاده از پوست و چرم دباغی شده به شیوه‌ی سنتی تولید می‌گردد، نظیر: پوستین، کلاه پوستی، چاروق، محصولات تکمیلی چرمی (نظیر تلفیق چرم با محصولات دستباف) جزء این گروه‌اند.

۱۰- ساخت محصولات فلزی و آلیاژ: فراورده‌هایی که به شیوه‌ی سنتی و با استفاده از ابزار دستی و انواع فلزات (مس، نقره، طلا و آهن) و انواع آلیاژها (برنج و ورشو) تولید می‌گردد، نظیر: انواع ظروف خانگی، چاقو، قندشکن، قلم تراش، قفل و ... جزء این گروه می‌باشند.

۱۱- قلمزنی، مشبک کاری، حکاکی روی فلزات و آلیاژها: هنر- صنعتی است که طی آن طرح‌ها و نقوش سنتی با استفاده از قلم، چکش و سایر ابزار دستی بر روی اشیاء ساخته شده از فلز با آلیاژ شکل می‌گیرد.

۱۲- سنگتراشی، حکاکی روی سنگ و معرق سنگ: شامل مصنوعات می‌گردد که مواد اولیه‌ی اصلی آن را انواع سنگ‌ها نظیر فیروزه، مرمر، یشم، سنگ سیاه، سنگ سفید (آلاباستر) و ... تشکیل می‌دهد و به کمک ابزار و وسایل مختلف تراشیده یا حکاکی می‌شود، نظیر: انواع ظروف، پایه‌ی چراغ، قاب عکس، انواع نگین و ...

۱۳- خراطی چوب: خراطی، شیوه‌ای از تولید محصولات چوبی است که طی آن و توسط ابزار و وسایل مختلف و به طور عمده به وسیله دستگاه خراطی، اشیایی نظیر: انواع قلیان، گهواره، پایه آبژور و ظروف مختلف ساخته و پرداخته می‌شود.

تصویر شماره ۴: صنایع دستی خراپی در کشور

Source: Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism Organization of Iran, 2016

۱۴- ریزه کاری و نازک کاری چوب: روشی از ساخت فرآورده‌های چوبی است که طی آن به وسیله‌ی وسایل نجاری نظیر اره، رنده، سوهان، مُغار و ... قطعات کوچک چوبی آماده شده به صورت روکش بر روی بدنه‌ی چوبی چسبانده و تحت فشار شکل گرفته‌اند و از این طریق انواع شکلات خوری، زیر سیگاری، قاب عکس و نظایر آن تولید و عرضه می‌گردد.

۱۵- منبت کاری، کنده کاری و مشبک کاری چوب: شیوه‌ای دیگر از تولید محصولات چوبی است که طی آن طرح‌ها و نقوش سنتی با استفاده از قلم، چکش، مغار و سایر ابزار نجاری بر روی چوب‌های مرغوب و بادوام شکل می‌پذیرد.

۱۶- حصیر بافی: منظور از حصیربافی که بامبوبافی، مرواربابافی، ترکه بافی، چم بافی، سبد بافی و چیغ بافی را نیز شامل می‌شود، همان بافت رشته‌های حاصل از الیاف سلولزی (گیاهی) به کمک دست و ابزار ساده‌ی دستی است که طی آن محصولات مختلفی نظیر زیرانداز، سفره‌ی حصیری، انواع سبد، انواع ظروف و ... تولید و عرضه می‌گردد.

۱۷- خاتم سازی: روشی از تولید فرآورده‌های چوبی است که با استفاده از روکش حاصله از به هم چسباندن قطعات کوچک فلزات، استخوان و انواع چوب در اشکال و طرح‌های سنتی (بیشتر به صورت هندسی) و به کمک ابزار و وسایل مختلف، فرآورده‌هایی نظیر: انواع قاب عکس، جاسیگاری، شکلات خوری، میز، صندلی و ... ساخته می‌شود.

۱۸- معرق کاری: ترسیم طرح‌ها و نقش‌های سنتی بر روی زمینه‌ی چوبی یا سرامیک و خالی کردن داخل خطوط طرح‌ها و پرکردن فضای خالی شده به وسیله قطعات آماده شده‌ی چوبی، سرامیک، فلزی، صدفی و سنگی را معرق کاری می‌گویند.

۱۹- کاشی گری: صنعتی است با سابقه که طی آن انواع کاشی‌ها با استفاده از طرح‌ها و نقش‌های سنتی برای استفاده در ابنیه‌ی مذهبی و تاریخی از طریق قالب گیری گِل رُس و پختن آن در کوره ساخته و پرداخته می‌شود.

۲۰- مليله كارى: منظور ساخت اشیاء مختلف نظیر: سرویس چایخوری، تنگ و همچنین، برخی از زینت آلات با استفاده از مفتول‌های نقره، طلا و مس و به کمک ابزار و وسایل ساده‌ی فلز کاری نظیر حدیده، انبر، قیچی، کوره مخصوص و ... می‌باشد.

۲۱- میناکاری: در اینجا مراد، ساخت بدنه فلزی، لعاب کاری، پخت، نقاشی و پخت مجدد اشیاء در کوره می‌باشد که تمامی این مراحل به کمک ابزار و وسایل ساده با استفاده از طرح‌های اصیل و سنتی در مرحله‌ی نقاشی انجام می‌پذیرد.

۲۲- ساخت اشیاء مستظرفه و هنری: ساخت اشیاء و وسایل ظریفه ای است که در آنها عامل هنر به مراتب بیش از فنون تولیدی دخالت دارد و شامل مینیاتورسازی، نقاشی روی صدف، نقاشی روی چرم، پایه ماشه و تذهیب می‌شود.

۲۳- ساخت زیور آلات: ساخت و تولید انواع جواهرات محلی و همچنین، انواع زینت آلات با استفاده از طلا، نقره و انواع آلیاژها می‌باشد.

۲۴- ساخت سایر فراورده‌های دستی: منظور ساخت سایر محصولات دستی نظیر فیروزه نشانی (فیروزه کوبی) طلاکوبی روی فولاد، انواع عروسک‌های محلی، تخت کشی گیوه (آجیده و لته یی) و ماسک، کایت و چترهای تزئینی است که با ابزار و وسایل دستی و با استفاده از طرح‌های سنتی ساخته و پرداخته می‌شود.

از صنایع دستی دهستان جوادآباد دارای گلیم‌بافی و قالی‌بافی، با طرح کاشی و نقش میناخوانی و برای مصرف محلی است و بیشتر، زنان آنها را می‌بافند (Gazetteer of villages, 1991) و (Azari, 1969).

در تجزیه و تحلیل انجام شده، در مورد اشتغال زنان دهستان جواد آباد در صنایع دستی و تأثیر بر توسعه‌ی روستایی از آماره‌ی تی استیودنت و دو گروه مستقل زنان شاغل در صنایع دستی و زنان غیر شاغل استفاده شده است.

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی متغیر سن در دهستان جوادآباد

گروه سنی	کل نمونه		زنان شاغل در صنایع دستی		زنان غیر شاغل در صنایع دستی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۲۳ تا ۳۳/۵ سالگی	۸۳	۳۲	۱۶	۱۲	۶۷	۵۱/۵
۳۴ تا ۴۴ سالگی	۸۲	۳۱/۵	۳۵	۲۷	۴۷	۳۶
۴۵ تا ۵۴/۵ سالگی	۵۸	۲۲	۴۹	۳۸	۹	۷
۵۵ تا ۶۵ سالگی	۳۱	۱۰	۲۵	۱۹	۶	۴/۵
۶۶ ساله و بالاتر	۶	۲/۵	۵	۴	۱	۱
جمع	۲۶۰	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰

Source: Research findings

لذا اکثر زنان شاغل در صنایع دستی در گروه سنی ۴۵ تا ۵۴/۵ سالگی قرار دارند و میانگین سنی جامعه‌ی مورد مطالعه ۴۰/۷ سالگی می‌باشد که این عدد برای زنان شاغل در صنایع دستی ۴۶/۷ سالگی

می‌باشد. براساس آماره‌ی تی استیودنت با ۹۵ درصد اعتماد می‌توان گفت که بین زنان شاغل در صنایع دستی و زنان غیر شاغل، تفاوت معناداری از لحاظ سن وجود دارد و زنان شاغل، مسن‌تر هستند.

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی متغیر میزان تحصیلات در مکان مورد مطالعه

میزان تحصیلات	کل نمونه		زنان شاغل در صنایع دستی		زنان غیر شاغل در صنایع دستی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
بی سواد	۴۵	۱۷/۵	۴۰	۲۱	۵	۴
ابتدایی	۷۶	۲۹	۵۵	۴۲	۲۱	۱۶
راهنمایی	۵۶	۲۱/۵	۱۶	۱۲/۵	۴۰	۳۱
دیپلم	۴۸	۱۸/۵	۱۲	۹	۳۶	۲۸
فوق دیپلم	۲۲	۸/۵	۷	۵/۵	۱۵	۱۱
لیسانس و بالاتر	۱۳	۵	۰	۰	۱۳	۱۰
جمع	۲۶۰	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰

Source: Research findings

بنابراین، ۲۱ درصد از زنان شاغل در صنایع دستی بی سواد و ۴۲ درصد سواد ابتدایی و ۱۲/۵ درصد سواد راهنمایی و ۹ درصد دیپلم و ۵/۵ درصد تا فوق دیپلم تحصیل نموده‌اند. لذا، براساس آماره تی استیودنت و مقایسه میانگین‌های دو گروه می‌توان گفت تفاوت معناداری از لحاظ میزان تحصیلات بین زنان شاغل و غیر شاغل وجود دارد و زنان شاغل در صنایع دستی باسوادتر از زنان غیر شاغل هستند.

جدول شماره ۳: توزیع فراوانی متغیر مستقل میزان درآمد ماهیانه زنان در دهستان جوادآباد

میزان درآمد ماهیانه	کل نمونه		زنان غیر شاغل در صنایع دستی		زنان شاغل در صنایع دستی	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
زیر ۲۰۰ هزار تومان	۱۲۶	۴۸/۵	۱۲۶	۹۷	۰	۰
۲۰۰ تا ۳۵۰ هزار تومان	۴۵	۱۷/۳	۴	۳	۴۱	۳۱/۵
۳۵۱ تا ۴۵۰ هزار تومان	۳۳	۱۲/۷	۰	۰	۳۳	۲۵/۵
۴۵۱ تا ۵۵۰ هزار تومان	۲۳	۸/۸	۰	۰	۲۳	۱۷/۷
۵۵۱ هزار و بالاتر	۳۳	۱۲/۷	۰	۰	۳۳	۲۵/۴
جمع	۲۶۰	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰	۱۳۰	۱۰۰

Source: Research findings

لذا با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت زنان شاغل در صنایع دستی نسبت به زنان غیر شاغل از درآمد ماهیانه بیشتری برخوردار هستند. براساس آماره تی استودنت و مقایسه میانگین‌های دو گروه می‌توان گفت تفاوت معناداری از لحاظ میزان همکاری و مشارکت در امور جامعه و خانواده وجود دارد و زنان شاغل در صنایع دستی بیشتر از زنان غیر شاغل در امور خانواده و روستای خود مشارکت و همکاری دارند. بنابراین، براساس آماره تی استیودنت و مقایسه میانگین‌های دو گروه می‌توان گفت تفاوت معناداری از لحاظ میزان همبستگی اجتماعی وجود دارد و زنان شاغل در صنایع دستی بیشتر از زنان غیر شاغل از مشارکت و همبستگی اجتماعی برخوردارند. همچنین، براساس آماره تی استودنت و مقایسه میانگین‌های دو گروه زنان شاغل و زنان غیر شاغل می‌توان گفت تفاوت معناداری از لحاظ میزان رضایت از زندگی وجود دارد و زنان شاغل در صنایع دستی نسبت به زنان غیر شاغل از زندگی خود راضی‌تر هستند.

از جهت شاخص‌های توسعه‌ی روستایی از جمله: تحصیلات، درآمد، میزان همکاری و مشارکت، همبستگی اجتماعی، رضایت از زندگی، اعتماد اجتماعی، خدمات انتظامی، خدمات مالی و اعتباری بانک‌ها، خدمات مالی و اعتباری بانک‌ها، حمل و نقل عمومی، خدمات آموزشی، خدمات بهداشتی، خدمات ارتباطی، خدمات مراکز فرهنگی، احساس محرومیت، رضایت از نهادها، شاخص مسکن، درآمد کافی، میزان پس انداز، درآمد همیشگی، ماندگاری جمعیت، کیفیت محیط سکونت، زیر ساخت‌ها و حمایت اجتماعی در دهستان جواد آباد و مطالعات میدانی وضعیت قابل قبولی مشاهده می‌شود. در کل، برای شاخص توسعه‌ی روستایی و کیفیت محیط زندگی، براساس آماره تی استیودنت و مقایسه میانگین دو گروه، می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت معناداری بین زنان شاغل در صنایع دستی و زنان غیر شاغل از لحاظ شاخص توسعه روستایی و کیفیت محیط زندگی تفاوت معناداری وجود دارد و زنان شاغل در صنایع دستی، از کیفیت محیطی زندگی بهتر و مناسب‌تری برخوردار هستند.

یافته‌های تحقیق حاکی است که زنان شاغل در صنایع دستی به مراتب از وضعیت بهتری نسبت به زنان غیر شاغل در دهستان جواد آباد برخوردار می‌باشند و براساس آماره تی استیودنت از دو گروه مستقل و مقایسه میانگین‌های دو گروه، با ۹۵ درصد اعتماد می‌توان گفت که اشتغال زنان روستایی دهستان جواد آباد در صنایع دستی سبب توسعه‌ی پایدار روستایی دهستان مورد نظر گردیده و در همین راستا، تفاوت معناداری از لحاظ صنایع دستی روستاهای دهستان جوادآباد و تأثیر آن بر اقتصاد شهرستان ورامین وجود دارد و در واقع، صنایع دستی نقش اساسی را در این زمینه عهده دار می‌باشد. لذا مسأله‌ی تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نتیجه‌گیری و دستاوردهای پژوهشی

پس واضح است که باتوجه به مشخصه‌های جامعه‌ی روستایی از یک طرف و تحولات در عرصه‌های اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی از طرف دیگر، ارائه‌ی هرگونه راهکار، مفهوم عملی خود را با مدنظر قرار دادن مؤلفه‌های تأثیرگذار و نشأت گرفته از هر دو مقوله، پیدا می‌کند. با توجه به این که زندگی و بقاء در جهان امروز یعنی توجه به خرد و تجربه جمعی و توجه به این مهم یعنی گشودن راه‌های متنوع شناخت و هویت تاریخ و ارزش‌های فرهنگی، جامعه‌ی روستایی به ویژه زنان روستایی را بایستی طوری شکل و جلوه بنمایانیم که براساس بازگویی و نوگرایی و خرد ورزی باشد.

ملاحظه می‌شود که در هشت سال دفاع مقدس ایران اسلامی در برابر کفر جهانی، در میدان جهاد، طنین پیام رسای زنان شیردل شهری و روستایی در کنار دلاور مردان شجاع و ایثارگران ایران زمین به سراسر دنیا، پرده از ظلم و ستم استکبار برداشت و حق را نمایان ساخت و جهانیان دیدند و شنیدند که مردان و زنان ما چه شهری و چه روستایی، از جان و مال دریغ ننمودند و با تقدیم بهترین فرزندان خود به انقلاب و سرزمین اسلامی خود، قهرمانانه در برابر کفر جهانی ایستادند و سرافراز و سربلند و برای همیشه‌ی تاریخ، میهن خود را حفظ نمودند و توانمندی خود را در عرصه‌های گوناگون به نمایش گذاردند.

چنانچه با نظر الهی به خانه‌ی حضرت علی (ع) و زهرا (س) دقیق و موشکافانه‌تر نگاه شود، آنگاه متوجه خواهیم شد که حضرت زهرا (س) چگونه برای دفاع از حریم ولایت بین در و دیوار و در میان دشمنان ایثار می‌کند؟ و از طرفی، چه زیبا به جامعه‌ی زنان و مردان، حمایت از حریم ولایت را می‌آموزد.

از طرفی، روستاهای ایران در گستره‌ی کشور پراکنده‌اند و هر منطقه یا زیست بوم جنبه‌ی معینی از ویژگی‌های قومی را داراست. در واقع، اگر از شاخص‌های مشترکی که منجر به پیدایش یک نوع نظام از نظر معیشتی و زندگی شده بگذریم، هر محدوده‌ای دارای تنوع فرهنگی به ویژه در صنایع دستی خاص خود می‌باشد. در اصل، تنوع محتوای مرکزی، موضوع بقاء فرهنگ و نظام معیشتی روستاییان می‌تواند محسوب شده و مورد شناسایی وسیع قرار گیرد و سپس از تأثیرات مثبت موضوع و تنوع آن بهره‌گیری لازم صورت پذیرد.

بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که در دهستان جواد آباد میانگین سنی زنان ۴۰/۷ سالگی می‌باشد که این عدد برای زنان شاغل در صنایع دستی ۴۶/۷ سالگی و برای زنان غیر شاغل در صنایع دستی ۳۴/۵ سالگی می‌باشد. از طرفی، زنان شاغل در صنایع دستی باسوادتر از زنان غیر شاغل هستند و میانگین درآمد زنان ۲۲۸ هزار تومان می‌باشد که این رقم برای زنان شاغل در صنایع دستی ۴۱۴ هزار تومان و برای زنان غیر شاغل در صنایع دستی ۴۳ هزار تومان می‌باشد و در مجموع، از نظر میزان رضایت از زندگی ۱۰/۵ درصد از زنان رضایت بسیار کم و ۴۱ درصد کم و ۳۷ درصد به میزان متوسط و ۸/۵ درصد به میزان زیاد و ۳ درصد به میزان بسیار زیاد از زندگی رضایت دارند. بدیهی است که وقتی روستاییان رضایت بیشتری از زندگی خود داشته باشند، در اصل، به سطح رفاه و آسایش لازم رسیده‌اند و حضور گسترده‌ی آنان در صنایع دستی روستایی و حتی سایر مشاغل روستایی مناسب با زنان، عرصه‌ی توسعه و توسعه‌ی پایدار روستایی را مهیاتر می‌سازند و در توسعه‌ی شهرها نیز از جمله شهر ورامین تأثیر گذارند.

لذا شایسته است دولتمردان و مسؤولین به ویژه مسؤولین روستایی و جهاد کشاورزی و سازمان صنایع دستی و گردشگری به این بخش عظیم جمعیتی کشور بیش از پیش عنایت شایسته داشته باشند و در راستای توسعه و توسعه‌ی پایدار در متن طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌ها قرار گیرند. از طرفی، توجه هرچه بیشتر به صنایع دستی دهستان مورد نظر و روستاهای تابعه برای مدیران امری بسیار ضروری است.

با عنایت به این که این نتیجه به دست آمد که زنان نقش اساسی در توسعه‌ی پایدار روستایی دارند و صنایع دستی روستایی از جمله صنایع دستی دهستان جوادآباد نیز سهم قابل توجهی در توسعه‌ی ورامین دارد، لذا دستاوردهای زیر حاصل گردیده است:

الف) امروزه باید به جایگاه زنان توجه خاصی مبذول گردد و به جز از مدیریت منزل، آنان را جدا از مدیریت جامعه ندانیم، بلکه پا به پای مردان به عنوان نیمی از احاد جامعه‌ی میهن اسلامی سهیم و شریک بدانیم. زنان در طول اعصار گوناگون به اثبات رسانده‌اند که قادرند در تمام عرصه‌های اجتماعی،

اقتصادی، فرهنگی و سیاسی توانمند عمل نمایند و مدیریت شایسته‌ای را ارائه دهند و تعالی بخش مسیر توسعه‌ی کشور باشند.

ب) زنان بخش زحمتکشی‌اند که از گذشته تا به حال از طریق برخی کشورها، اقوام، قبیله‌ها و تعصبات نابخردانه موجود در قشربندی آنها مورد ظلم، تعدی، بی‌مهری و حق‌کشی قرار گرفته‌اند، در حالیکه قادرند در برنامه‌ریزی‌های مختلف به ویژه برنامه‌ریزی‌های توسعه و توسعه‌ی پایدار روستایی (محلی)، ناحیه‌ای، منطقه‌ای و ملی نقش آفرینی نمایند و خود سهم به‌سزایی را عهده‌دار شوند.

ج) در قرآن کریم آیات و روایات زیادی وجود دارد که همه حکایت از این دارد که منزلت زنان نشانه‌ی حفظ و حراست آنان از بدچشمان و نامحرمان می‌باشد (The Holy Quran, 2007). لذا، حفظ شؤونات این بخش جامعه و رعایت حق و عدالت در مورد آنان که محور و کانون تربیت فرزندان لایق و شایسته برای خانواده و ایران اسلامی می‌باشند، باید همیشه مد نظر قرار گیرد و به ویژه به این نقش مهم در تولید و گسترش صنایع روستایی، توجه شود.

د) زنان جامعه‌ی ما اعم از شهری و روستایی و عشایری ضمن رعایت شؤونات اسلامی خود، در هشت سال دفاع مقدس در برابر کفر جهانی، در میدان جهاد، پا به پای مردان و فرزندان برومندشان جنگیدند و پیام رسای شجاعت، ایثارگری، حجاب، عفاف، مدیریت منزل و مدیریت جامعه خود را در برابر ظلم استکبار به سراسر دنیا، رساندند.

ه) یقین حاصل شده که دشمن در صدد است، این همه مدیریت و فداکاری زنان شهری و روستایی را با کم‌رنگ نمودن شأن و منزلت و حجابشان از آنان بگیرند و اعتقادات و باورهای پایه‌ای و مستحکم آنها را مخدوش سازند. دولتمردان باید با برنامه‌ریزی‌های مؤثر و منسجم در راستای تعالی فرهنگ اسلامی تلاش نمایند و با آموزش‌های ضروری و آگاهی‌دهنده، زنان را در برابر جنگ نرم دشمنان و سایر آسیب‌های اجتماعی خطرناک ایمن سازند.

و) در بررسی‌های توسعه‌ی پایدار روستایی، جایگاه برخی از شاخص‌های توسعه‌ی روستای در دهستان جوادآباد خالی و یا کم‌رنگ دیده می‌شد. در حالی که مشخص گردید که عدم وصول به آنها توسعه‌ی پایدار روستایی را خدشه دار می‌سازد و امید به زندگی و رسیدن به سطح مطلوب رفاه و آسایش به ویژه در جامعه‌ی زنان روستایی را با یأس مواجه می‌سازد.

ز) توجه به شاخص‌های خدمات مالی و اعتباری بانک‌ها، خدمات حمل و نقل عمومی، خدمات آموزشی، خدمات بهداشتی، خدمات ارتباطی، خدمات مراکز فرهنگی، ثبات و پایداری درآمد، اتحاد و انسجام میان ساکنین و شاخص امنیت عمومی روستا همواره باید در سطح مطلوب قرار داشته باشد، تا وصول به توسعه‌ی پایدار روستایی سهل‌تر گردد.

ح) توسعه از جمله توسعه‌ی روستایی باید «تغییری» در جهت بهبود شرایط زندگی برای اکثریت مردم باشد و مردمی که از توسعه سود می‌برند باید بیشتر باشند. لیکن هرچند که این موارد مهم در دهستان مورد مطالعه مشهود بود، ولی هنوز تا رسیدن به مقصد نهایی در عرصه‌ی توسعه‌ی پایدار روستایی به

تلاش مضاعفی در زمینه‌ی هرچه بیشتر مشارکت زنان در تولید صنایع دستی ضروری است. از طرفی، این مهم بایستی در سطح کشور مورد توجه قرار گیرد

(ی) خود اتکایی، بهبود طولانی و مستمر سطح رفاه، عدم تخریب محیط زیست طبیعی، مشارکت عمومی به ویژه مشارکت زنان از مسائل مهم توسعه‌ی پایدار روستایی است که فقدان مدیران آگاه و دلسوز و مدیر و مدبر موجب کندی حرکت در مسیر توسعه گردیده است.

ک) از هدف‌های استراتژی توسعه روستایی، کاهش شدت جریان مهاجرت روستاییان به شهر، تمرکز یا فشرده کردن جمعیت در محیط روستایی، انتظام بخشیدن به زراعت و دامداری در محیط روستا، تقویت و تنوع بخشیدن به اشتغال غیر کشاورزی در محیط روستا (صنایع دستی، گردشگری)، توسعه‌ی تعاونی‌های زراعی و دامداری در میان روستاییان، توسعه اراضی اشباع در چارچوب نظام تعاونی جهت بالا بردن میزان تولید می‌باشد (Asayesh, 2000, 9)، که توجه به تمام نکات مورد نظر ضروری است.

ل) توجه به کانون‌های اصلی صنایع دستی که دارای امکانات بالقوه در این زمینه بوده و انجام آن توسط زنان روستایی میسر است، اهمیت در خور توجهی دارد و از طرفی، فراهم کردن تسهیلات اعتباری- مالی در حد برنامه‌های مصوب و نظارت بر آن در صنایع دستی روستایی بسیار الزامی است.

م) سوق دادن بخشی از پژوهش‌ها مراکز دانشگاهی و پژوهشی روستایی به زمینه‌های هنری- فرهنگی زنان روستایی و تهیه و تنظیم و اجرای برنامه‌های آموزشی روستاییان از جمله روستاییان دهستان جوادآباد در توسعه‌ی صنایع دستی و نیز تشکیل تعاونی‌های تولید، توزیع و مصرف صنایع دستی به منظور بازاریابی و ایجاد و تقویت صادرات صنایع دستی و ایجاد تحول در صنایع دستی زنان روستایی با توجه به نیازهای بازار محلی، ملی و جهان بسیار حائز اهمیت است.

References

- Asayesh, Hossein. Fallah Tabar, Nasrollah. 2013. Epistemology of Village, Second print, Tehran, National Geographic Organization of the Armed Forces, [In Persian], Tehran, Iran.
- Asayesh, Hossein. 2000. Principles and the Methods of Rural Planning, Tehran, Payam-e Noor University, [In Persian], Tehran, Iran.
- Azari Demirchi, Alaeddin. 1969. Historical Geography of Varamin, [In Persian], Tehran, Iran.
- Azkiya, Mostafa. 2002. An Introduction to the Sociology of Rural Development, Etelaat Press, [In Persian], Tehran, Iran.
- Aliabadi et al. 2006. Conference on the Challenges and Prospects of Development of Iran, Women and Development, Women's Research Center, The Institute of Education and Research of Planning Management, Alzahra University, [In Persian], Tehran, Iran.
- Gazetteer of the villages of the Islamic Republic of Iran, Vol. 38: Tehran, National Geographic Organization of the Armed Forces, 1991, [In Persian], Tehran, Iran.
- Ghasemi, Leyla. 2005. Discrimination Against Women and the International Convention, Iranzamin, Political Sector, November- December, [In Persian], Tehran, Iran.
- Mohammadi, Alireza. Roosta, Majid. 2008. A Mechanism for Managing the Informal Settlements, Haftshahr, No.21, National Conference on the Future Studies of the Iranian National Development in the Context of Geography, [In Persian], Tehran, Iran.
- Mahdavi, Masoud. 1998. An Introduction to the Rural Geography of Iran, Tehran, Samt Publication, [In Persian], Tehran, Iran.
- Ministry of Interior Affairs, 2003, Political Deputy, The office of Administrative Divisions, Journal of the Date of Establishment of Divisions, [In Persian], Tehran, Iran.

- Motiee Langeroodi, Hassan. 2003. Rural Planning with Emphasis on Iran, SID, [In Persian], Mashad Iran.
- Naghdi, Assadollah. 2003. Marginalization and Informal Settlements, Fanavaran Publication, [In Persian], Hamedan, Iran.
- Papeli Yazdi, Mohammad Hossein. Ebrahimi, Mohammad Hossein. 2008. The theories of Rural Development, Samt Publication, Forth reprint, [In Persian], Tehran, Iran.
- Rajabi, Fatemeh. 2000. Women and Feminism, The Criticism Book, Feminism, The Critical, Philosophical, Cultural Quarterly, No. 17, [In Persian], Tehran, Iran.
- Smith, Steve. Baylis, John. 2004. The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations, Translation of Abolghasem Rahchamani et al., Supervision and Execution of the Contemporary Abrar, Tehran, Vol. 1.
- Scott, Gloria. 1980. The invisible Woman, Wahsington, The World Bank.
- Shirdel, Azar. Fundamentals and Principles of Urban Planning, Information and Librarianship, Aug-September 2013, No. 66, Pgs. 76-87, [In Persian], Tehran, Iran.
- Shie, Esmail. 2008. Plan, Encyclopedia of Urban and Rural Management, Ministry of the Interior Affairs, Municipalities Organization, [In Persian], Tehran, Iran.
- Todaro, Michael. 1987. Economic Development in the Third World, Translation of Ghomali Farjadi, PBO.
- The Presidential Office for Women's Affairs, 1997. The role of Women in Development, Roshangaran Publication, [In Persian], Tehran, Iran.
- The website of The Governor General's Office of Varamin County, 2017, [In Persian], Tehran, Varamin.
- The Google-Map website, 2017, [In Persian], Tehran, Iran.
- The Statistical Organization of Iran, 2017, Selection of the census, [In Persian], Tehran, Iran.
- The Holy Quran, 2007, Osman Taha Font, Translation of Mahdi Elahi Ghomshei, Telavat Publication, [In Persian], Tehran, Iran.
- The Map of Administrative Divisions of Iran, 1:2,500,000 Scale, National Cartographic Organization, 2004, [In Persian], Tehran, Iran.
- The Political and Economic Map of Tehran Province, 1:300,000 Scale, Gitashenasi, 1992, [In Persian], Tehran, Iran.
- Vaziri, Saeed. 1979, The History of Varamin, [In Persian], Varamin, Iran.